

ISPITNI KATALOG

NAZIV STRUČNE KVALIFIKACIJE: OVLAŠĆENI RAČUNOVOĐA

1. Naziv jedinice kvalifikacije: PRIPREMANJE I SASTAVLJANJE FINANSIJSKIH ISKAZA

1.1. Uslovi za uključivanje:

- Završena visoka školska sprema (VII nivo - 240 kredita CSPK-a) i najmanje tri godine praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili visoka škola u trogodišnjem trajanju (VI nivo -180 kredita CSPK-a) i najmanje četiri godine praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili viša škola u dvogodišnjem trajanju (V nivo -120 kredita CSPK-a) i najmanje pet godina praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili završena srednja škola u četvorogodišnjem trajanju (IV1 nivo - 240 kredita CSPK-a) sa profesionalnim zvanjem "samostalni računovođa" i najmanje tri godine praktičnog rada u tom zvanju.

1.2. Teme i sadržaji/Ishodi učenja/Standardi znanja koji se ocjenjuju na ispitu

Teme	Ishodi učenja	Standardi znanja kandidat zna da:
Opšti okvir za finansijsko izvještavanje		
<ul style="list-style-type: none"> - Međunarodni računovodstveni standardi u širem značenju - Nacionalna regulativa finansijskog izvještavanja	IU1 - Objasni primjenu međunarodne računovodstvene regulative i nacionalne propise iz oblasti računovodstva i revizije	<ul style="list-style-type: none"> - Objasni svrhu finansijskog izvještavanja - Navede vrste regulativa koje se primjenjuju kod finansijskog izvještavanja - Navede nacionalne propise kojima se reguliše finansijsko izvještavanje - Objasni odnos nacionalne i međunarodne računovodstvene regulative
Računovodstveni koncepti i principi		
<ul style="list-style-type: none"> - Osnovni računovodstveni koncepti i principi koji su dati u okviru za pripremanje i prezentaciju finansijskih iskaza	IU2 - Objasni računovodstvene koncepte i principe	<ul style="list-style-type: none"> - Navede potrebne računovodstvene koncepte kod finansijskog izvještavanja - Navede principe na kojima se zasniva finansijsko izvještavanje
Dvojno knjigovodstvo i računovodstveni sistemi		
<ul style="list-style-type: none"> - Forma i sadržaj knjiženja - Sadržaj dnevnika, glavne knjige i pomoćnih knjiga	IU3 - Objasni sistem dvojnog knjigovodstva	<ul style="list-style-type: none"> - Objasni sisteme knjigovodstva i princip dvojnog knjigovodstva - Navede propisane poslovne knjige - Objasni pojam, sadržinu i značaj dnevnika, glavne knjige i pomoćnih

Teme	Ishodi učenja	Standardi znanja kandidat zna da:
evidencija		
Računovodstveni tretmani		
<ul style="list-style-type: none"> - Tretman stalne imovine - Tretman obrtne imovine - Tretman vrednovanja obaveza - Tretman vrednovanja kapitala 	IU4 - Objasni sistem vrednovanja imovine, obaveza i kapitala	<ul style="list-style-type: none"> - Objasni princip vrednovanja stalne imovine - Objasni model revalorizacije stalne imovine - Objasni načine vrednovanja obrtne imovine - Navede elemente pozicije kapitala - Objasni način vrednovanja kapitala - Objasni pojam revalorizacionih rezervi
Finansijski izvještaji		
<ul style="list-style-type: none"> - Iskaz o finansijskoj poziciji/Bilans stanja/ - Iskaz o ukupnom rezultatu/Bilans uspjeha/ - Iskaz o novčanim tokovima - Iskaz o promjenama na kapitalu 	IU5 - Sastavi Iskaz o finansijskoj poziciji/Bilans stanja/, Iskaz o ukupnom rezultatu /Bilans uspjeha/i Iskaz o novčanim tokovima i Iskaz o promjenama na kapitalu	<ul style="list-style-type: none"> - Objasni pojam i značaj obrasca Iskaza o finansijskoj poziciji/Bilansa stanja/ - Navede elemente aktive i pasive u Iskazu o finansijskoj poziciji/Bilansu stanja/ - Objasni pojam i značaj obrasca Iskaza o ukupnom rezultatu/Bilansa uspjeha/ - Navede elemente prihoda i rashoda u Iskazu o ukupnom rezultatu/Bilansu uspjeha/ - Objasni pojam i značaj obrasca Iskaza o novčanim tokovima - Navede elemente podbilansa kod Iskaza o novčanim tokovima
Interpretacija finansijskih izvještaja		
<ul style="list-style-type: none"> - Iskaz o finansijskoj poziciji/Bilans stanja/ - Iskaz o ukupnom rezultatu/Bilans uspjeha/ - Iskaz o novčanim tokovima - Iskaz o promjenama na kapitalu 	IU6 - Prezentuje informacije iz Iskaza o finansijskoj poziciji/Bilans stanja/, Iskaza o ukupnom rezultatu/Bilansu uspjeha/, Iskaza o novčanim tokovima, i Iskaza o promjenama na kapitalu	<ul style="list-style-type: none"> - Objasni informacije koje se mogu dobiti iz Iskaza o finansijskoj poziciji/Bilansa stanja/ - Navede pokazatelje koji se izvode iz odnosa aktive i pasive - Navede informacije koje se mogu dobiti iz Iskaza o ukupnom rezultatu/Bilansa uspjeha/ - Navede pokazatelje koji se izvode iz odnosa prihoda i rashoda

Teme	Ishodi učenja	Standardi znanja kandidat zna da:
		<ul style="list-style-type: none"> - Navede informacije koje se mogu dobiti iz prikazanog Iskaza o novčanim tokovima - Navede pokazatelje koji se izvode iz odnosa priliva i odliva po osnovu poslovnih aktivnosti, aktivnosti investiranja i aktivnosti finansiranja

1.3. Nivo CKO-a: V

1.4. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda:

Ishodi učenja kandidata provjeravaju se polaganjem teorijskog i praktičnog dijela ispita.

Kandidat je položio ispit kada je:

- uspješno završio pismenu provjeru znanja - ako je na testu ostvario najmanje 60% od ukupnog broja bodova na testu;
- uspješno završio praktičnu provjeru znanja - ako je na ispitu ostvario najmanje 60% od ukupnog broja bodova predviđenih za praktičan rad;
- položio oba dijela ispita.

Teorijski dio provjere

Teorijski ishodi znanja kandidata se provjeravaju preko testa koji traje 60 minuta i sastoji se od 20 do 25 zadataka. U testu će biti pitanja iz sadržaja povezanih sa sljedećim ishodima učenja:

Ishodi učenja	Zastupljenost ishoda učenja na testu u procentima
IU1	20±5
IU2	25±5
IU3	15±5
IU4	15±5
IU6	25±5

Tipovi zadataka/pitanja na testu:

1. zadaci pitanja zatvorenog tipa

- zadaci/pitanja višestrukog izbora (ponuđena su tri ili četiri odgovora od kojih je jedan tačan)
- zadaci/pitanja alternativnog izbora (pitanja da - ne ili tačno - netačno)
- zadaci povezivanja (povezivanje odgovarajućih pojmova)

2. zadaci/pitanja otvorenog tipa

- zadaci/pitanja kratkog odgovora (treba upisati riječ, sintagmu, rečenicu)

→ zadaci/pitanja dugog odgovora (treba objasniti nešto u dvije-tri rečenice)

Praktični dio provjere

Praktični ishodi učenja kandidata se provjeravaju putem izvlačenja listica, na kojima se nalaze po tri zadatka koji služe za provjeru pojedinih ključnih poslova. Vrijeme za realizaciju zadataka je najviše do 20 minuta po kandidatu.

Na listici će biti zadaci iz sadržaja povezanih sa sljedećim ishodima učenja:

Ishodi učenja	Zastupljenost ishoda učenja na testu u procentima
IU5	100

Kriterijumi za ocjenjivanje praktičnog dijela ispita

Praktični dio ispita boduje se u skladu sa utvrđenim kriterijumima za vrednovanje stečenih vještina i kompetencija za Ovlašćenog računovođu. Svaki kriterijum boduje se na način koji odlikava očekivani obim i stepen ovladavanja ključnim poslovima u okviru datog zanimanja.

Područje ocjenjivanja	Procenti (%)
Priprema za posao	20
Izvođenje	70
Zaštita na radu i zaštita životne sredine	10

Uspjeh kandidata na ispitu, utvrđuje se opisnim ocjenama “položio” i “nije položio”.

1.5. Povezanost sa programom formalnog obrazovanja:

1.6. Kreditna vrijednost jedinice kvalifikacije: 2

1.7. Profil i nivo obrazovanja ispitivača: Diplomirani ekonomista sa zvanjem ovlašćeni računovođa.

1.8. Materijalni uslovi za izvođenje programa obuke: Računar, štampač, projektor i platno za projektor

2. Naziv jedinice kvalifikacije: FINANSIJSKE INFORMACIJE ZA MENADŽMENT

2.1. Uslovi za uključivanje:

- Završena visoka školska sprema (VII nivo - 240 kredita CSPK-a) i najmanje tri godine praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili visoka škola u trogodišnjem trajanju (VI nivo -180 kredita CSPK-a) i najmanje četiri godine praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili viša škola u dvogodišnjem trajanju (V nivo -120 kredita CSPK-a) i najmanje pet godina praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili završena srednja škola u četvorogodišnjem trajanju (IV1 nivo - 240 kredita CSPK-a) sa profesionalnim zvanjem "samostalni računovođa" i najmanje tri godine praktičnog rada u tom zvanju.

2.2. Teme i sadržaji/Ishodi učenja/Standardi znanja koji se ocjenjuju na ispitu

Teme	Ishodi učenja	Standardi znanja kandidat zna da:
Računovodstvo za menadžment		
<ul style="list-style-type: none"> - Priroda, svrha, obim i međurelacije funkcija koje ima menadžment u odnosu na uspješnost poslovanja - Priroda internog izvještavanja - Informacije koje zahtjeva menadžment	IU1 - Objasni ulogu računovodstva koje se priprema za potrebe menadžmenta	<ul style="list-style-type: none"> - Objasni ulogu upravljačkog računovodstva za donošenje odluka menadžmenta - Navede razlike između upravljačkog i finansijskog računovodstva - Objasni karakteristike sistema obračuna i izvještavanja koji je menadžment usvojio za potrebe upravljačkog računovodstva
Troškovno računovodstvo		
<ul style="list-style-type: none"> - Računovodstvo troškova naspram upravljačkog računovodstva - Uloga računovodstva troškova u upravljačkom sistemu - Priroda i svrha klasifikacije troškova	IU2 - Objasni ulogu računovodstva troškova i sisteme obračuna troškova	<ul style="list-style-type: none"> - Objasni ulogu troškovnog računovodstva - Navede funkcionalnu podjelu troškova - Objasni sisteme obračuna troškova
Elementi troškova proizvodnje		
<ul style="list-style-type: none"> - Materijal - Radna snaga - Opšti troškovi	IU3 - Izvrši pravilno razgraničenje i raspored troškova materijala prema zadatom metodu obračuna troškova	<ul style="list-style-type: none"> - Objasni sadržinu pojedinih elemenata troškova - Izvrši pravilno razgraničenje troškova materijala - Izvrši pravilan raspored troškova materijala prema

Teme	Ishodi učenja	Standardi znanja kandidat zna da:
		nosiocima proizvodnje
Sistem obračuna troškova		
- Obračun troškova kod pojedinačne, serijske i masovne proizvodnje	IU4 - Izvrši pravilno razgraničenje troškova koji se odnose na troškove proizvodnje	- Navede osnovne elemente cijene koštanja grupe proizvoda - Izvrši pravilnu raspodjelu pripadajućih troškova grupe proizvoda - Izvrši knjiženje razgraničenih troškova grupne proizvodnje
Metode i tehnike obračuna troškova		
- Metoda standardnih troškova - Metoda varijabilnih troškova	IU5 - Izvrši knjiženje troškova putem odabranog metoda	- Objasni karakteristike metoda standardnih troškova - Navede elemente metode standardnih troškova - Izvrši knjiženje troškova putem odabranog metoda
Donošenje odluka		
- Analiza vremenske serije - Ograničavajući faktori	IU6 - Sprovede analizu uticaja CVP analize, granice sigurnosti, profita, uz uzimanje u obzir ograničavajućih faktora	- Objasni odnos troškova i obima proizvodnje - Obrazloži koncept profitabilnosti - Navede ograničavajuće faktore koji su od značaja pri donošenju odluke
Mjerenje uspješnosti poslovanja-perfomanse		
- Mjerenje produktivnosti i profitabilnosti proizvodnje	IU7 - Izvrši analizu produktivnosti i profitabilnosti kroz postojeće parametre proizvodnje	- Izvrši obračun produktivnosti proizvodnje - Izvrši obračun profitabilnosti proizvodnje - Izvede analizu odnosa produktivnosti na profitabilnost proizvodnje
Budžetiranje		
- Priprema budžeta i ostvarenje predviđenog budžeta	IU8 - Sprovede potrebne radnje na utvrđivanju budžeta i njegove realizacije	- Objasni elemente predviđenog budžeta - Izvrši kontrolu ostvarenog budžeta - Objasni odnos predviđenog i ostvarenog budžeta

2.3. Nivo CKO-a: V

2.4. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda:

Ishodi učenja kandidata provjeravaju se polaganjem teorijskog i praktičnog dijela ispita.

Kandidat je položio ispit kada je:

- uspješno završio pismenu provjeru znanja - ako je na testu ostvario najmanje 60% od ukupnog broja bodova na testu;
- uspješno završio praktičnu provjeru znanja - ako je na ispitu ostvario najmanje 60% od ukupnog broja bodova predviđenih za praktičan rad;
- položio oba dijela ispita.

Teorijski dio provjere

Teorijski ishodi znanja kandidata se provjeravaju preko testa koji traje 60 minuta i sastoji se od 20 do 25 zadataka. U testu će biti pitanja iz sadržaja povezanih sa sljedećim ishodima učenja:

Ishodi učenja	Zastupljenost ishoda učenja na testu u procentima
IU1	50±5
IU2	50±5

Tipovi zadataka/pitanja na testu:**1. zadaci/pitanja zatvorenog tipa**

- zadaci/pitanja višestrukog izbora (ponuđena su tri ili četiri odgovora od kojih je jedan tačan)
- zadaci/pitanja alternativnog izbora (pitanja da - ne ili tačno - netačno)
- zadaci povezivanja (povezivanje odgovarajućih pojmova)

2. zadaci/pitanja otvorenog tipa

- zadaci/pitanja kratkog odgovora (treba upisati riječ, sintagmu, rečenicu)
- zadaci/pitanja dugog odgovora (treba objasniti nešto u dvije-tri rečenice)

Praktični dio provjere

Praktični ishodi učenja kandidata se provjeravaju putem izvlačenja listica, na kojima se nalaze po tri zadatka koji služe za provjeru pojedinih ključnih poslova. Vrijeme za realizaciju zadataka je najviše do 20 minuta po kandidatu.

Na listici će biti zadaci iz sadržaja povezanih sa sljedećim ishodima učenja:

Ishodi učenja	Zastupljenost ishoda učenja na testu u procentima
IU3	15±5
IU4	15±5
IU5	15±5
IU6	25±5
IU7	15±5
IU8	15±5

Kriterijumi za ocjenjivanje praktičnog dijela ispita

Praktični dio ispita boduje se u skladu sa utvrđenim kriterijumima za vrednovanje stečenih vještina i kompetencija za Ovlašćenog računovođu. Svaki kriterijum boduje se na način koji odlikava očekivani obim i stepen ovladavanja ključnim poslovima u okviru datog zanimanja.

Područje ocjenjivanja	Procenti (%)
Priprema za posao	20
Izvođenje	70
Zaštita na radu i zaštita životne sredine	10

Uspjeh kandidata na ispitu, utvrđuje se opisnim ocjenama “položio” i “nije položio”.

2.5. Povezanost sa programom formalnog obrazovanja:

2.6. Kreditna vrijednost jedinice kvalifikacije: 3

2.7. Profil i nivo obrazovanja ispitivača: Diplomirani ekonomista sa zvanjem ovlašćeni računovođa.

2.8. Materijalni uslovi za izvođenje programa obuke: Računar, štampač, projektor i platno za projektor.

3. Naziv jedinice kvalifikacije: UPRAVLJANJE KADROVIMA

3.1. Uslovi za uključivanje:

- Završena visoka školska sprema (VII nivo - 240 kredita CSPK-a) i najmanje tri godine praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili visoka škola u trogodišnjem trajanju (VI nivo -180 kredita CSPK-a) i najmanje četiri godine praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili viša škola u dvogodišnjem trajanju (V nivo -120 kredita CSPK-a) i najmanje pet godina praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili završena srednja škola u četvorogodišnjem trajanju (IV1 nivo - 240 kredita CSPK-a) sa profesionalnim zvanjem "samostalni računovođa" i najmanje tri godine praktičnog rada u tom zvanju.

3.2. Teme i sadržaji/Ishodi učenja/Standardi znanja koji se ocjenjuju na ispitu

Teme	Ishodi učenja	Standardi znanja kandidat zna da:
Upravljanje i razvoj timova		
<ul style="list-style-type: none"> - Organizacija rada - Ponašanje pojedinca i grupe - Uloga menadžera	IU1 - Objasni ulogu organizacije rada pojedinca i grupe, kao i ulogu menadžera u upravljanju	<ul style="list-style-type: none"> - Objasni ulogu organizacije u funkciji donošenja poslovnih odluka - Navede ulogu menadžera u procesu organizacije rada - Objasni ulogu pojedinca i grupe u izvršenju posla - Objasni razlike između tima i grupe
<ul style="list-style-type: none"> - Uspostavljanje ciljeva - Uspostavljanje standarda i uspješnost poslovanja - Autoritet, odgovornost i predlaganje	IU2- Objasni značaj postavljenih ciljeva, standarda i postignutih ciljeva kroz uspješnost poslovanja kao i ulogu autoriteta, odgovornosti i predlaganja za organizaciju rada	<ul style="list-style-type: none"> - Objasni odnos uspostavljenog cilja sa profitabilnošću i drugim pokazateljima - Objasni organizacionu strukturu, i ulogu rukovodioca i odgovornost u ispunjenju ciljeva - Objasni radne standarde i indikatore - Navede vezu između standarda i uspješnosti poslovanja
Zapošljavanje kadrova i selekcija		
<ul style="list-style-type: none"> - Proces obnavljanja kadrova i selekcije - Efikasnost obnavljanja kadrova - Metodi selekcije	IU3 - Objasni značaj obnavljanja i odabir potrebnih kadrova za efikasnost rada preduzeća	<ul style="list-style-type: none"> - Objasni potrebu obnavljanja kadrova i proces selekcije - Navede mjere na postizanju efikasnosti obnavljanja kadrova - Objasni metod selekcije i korisnost odabranog metoda
Obuka i razvoj		

Teme	Ishodi učenja	Standardi znanja kandidat zna da:
- Proces obuke - Efektivna obuka i razvoj	IU4 - Objasni proces obuke kadrova, njenu efektivnost, kao i dalji razvoj kadrova	- Objasni prednosti i nedostatke procesa obuke - Ukaže na efektivnost procesa obuke - Objasni mogućnosti daljeg razvoja procesa obuke
- Procjena kompetentnosti - Individualne vještine i razvoj	IU5 - Objasni značaj procjene kompetentnosti i ulogu individualne vještine i njen razvoj	- Objasni ulogu ključnih vještina komuniciranja - Objasni odnos programa razvoja i unapređenja vještina - Objasni proces nadziranja- uloga mentora
- Upravljanje u vezi sa sigurnošću i zaštitom na radu	IU6 - Objasni potrebne propise za sprovođenje mjera sigurnosti i zaštite na radu	- Navede propise koji se odnose na zaštitu na radu - Objasni pojedinačnu odgovornost i odgovornost menadžmenta u sprovođenju mjera zaštite na radu
Motivacija i liderstvo		
- Motivacija: koncepti, modeli i praksa - Efikasno liderstvo	IU7 - Objasni značaj motivacije i ulogu liderstva	- Navede osnovne koncepte, modele motivacije - Objasni moderne teorije motivacije u praksi - Objasni prirodu i važnost liderstva
Efektivne vježbe komunikacije		
- Rad sa ljudima Komunikacija	IU8 - Objasni značaj međusobne komunikacije i efektivnu menadžersku praksu	- Objasni značaj verbalne i neverbalne komunikacije - Objasni efektivnu menadžersku praksu - Navede potrebu komunikacije u ispunjenju ciljeva

3.3. Nivo CKO-a: V

3.4. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda:

Ishodi učenja kandidata provjeravaju se polaganjem teorijskog ispita.

Kandidat je položio ispit kada je:

- uspješno završio pismenu provjeru znanja - ako je na testu ostvario najmanje 60% od ukupnog broja bodova na testu.

Teorijski dio provjere

Teorijski ishodi znanja kandidata se provjeravaju preko testa koji traje 60 minuta i sastoji se od 20 do 30 zadataka. U testu će biti pitanja iz sadržaja povezanih sa sljedećim ishodima učenja:

Ishodi učenja	Zastupljenost ishoda učenja na testu u procentima
IU1	15±5
IU2, IU3	25±5
IU4	15±5
IU5	15±5
IU6, IU7	15±5
IU8	15±5

Tipovi zadataka/pitanja na testu:

1. zadaci/pitanja zatvorenog tipa

- zadaci/pitanja višestrukog izbora (ponuđena su tri ili četiri odgovora od kojih je jedan tačan)
- zadaci/pitanja alternativnog izbora (pitanja da - ne ili tačno - netačno)
- zadaci povezivanja (povezivanje odgovarajućih pojmova)

2. zadaci/pitanja otvorenog tipa

- zadaci/pitanja kratkog odgovora (treba upisati riječ, sintagmu, rečenicu)
- zadaci/pitanja dugog odgovora (treba objasniti nešto u dvije-tri rečenice)

Uspjeh kandidata na ispitu, utvrđuje se opisnim ocjenama “položio” i “nije položio”.

3.5. Povezanost sa programom formalnog obrazovanja:

3.6. Kreditna vrijednost jedinice kvalifikacije: 1

3.7. Profil i nivo obrazovanja ispitivača: Diplomirani ekonomista

3.8. Materijalni uslovi za izvođenje programa obuke: Računar, štampač, projektor i platno za projektor.

4. Naziv jedinice kvalifikacije: INFORMACIONI SISTEMI

4.1. Uslovi za uključivanje:

- Završena visoka školska sprema (VII nivo - 240 kredita CSPK-a) i najmanje tri godine praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili visoka škola u trogodišnjem trajanju (VI nivo -180 kredita CSPK-a) i najmanje četiri godine praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili viša škola u dvogodišnjem trajanju (V nivo -120 kredita CSPK-a) i najmanje pet godina praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili završena srednja škola u četvorogodišnjem trajanju (IV1 nivo - 240 kredita CSPK-a) sa profesionalnim zvanjem "samostalni računovođa" i najmanje tri godine praktičnog rada u tom zvanju.

4.2. Teme i sadržaji/Ishodi učenja/Standardi znanja koji se ocjenjuju na ispitu

Teme	Ishodi učenja	Standardi znanja kandidat zna da:
Sistemi za rukovanje i procesiranje informacija		
- Teorije sistema, klasifikacija sistema i povratne sprege i kontrola	IU1 - Objasni odabir informacionog sistema sa stanovišta teorije, klasifikacije informacionog sistema, njihove sprege i kontrole	- Objasni i navede tipove sistema - Navede osnovne elemente informacionih sistema - Objasni pozitivni i negativnu povratnu spregu i kašnjenja u sistemu
Forme finansijskih i povezanih informacionih sistema		
- Strukture informacionih sistema i njihova prilagodljivost različitim organizacionim strukturama	IU2 - Opiše strukturu informacionih sistema, njihovu prirodu za planiranje i kontrolu	- Objasni razvoj tipova sistema - Navede vrste formalnih i neformalnih sistema - Objasni nezavisnost strukture baze od organizacione baze
Analize sistema i dizajn		
- Osnove dizajna odnosa čovjek kompjuter (interface)	IU3 - Objasni odnos funkcionisanja čovjek - kompjuter u svom sistemu podataka	- Objasni značenje međusobnog odnosa čovjek-kompjuter u neposrednom sistemu - Navede implikacije jednostavnog dizajna
- Zahtjevi za legislativom zaštite podataka	IU4 - Objasni pravnu regulativu zaštite podataka	- Objasni privatnost određenih informacija - Navede vrste dostupnih informacija - Objasni organizaciju distribucije informacija
- Korištenje studija izvodljivosti (feasibility studies)	IU5- Objasni značaj i korišćenje studija izvodljivosti za rad informacionih sistema	- Objasni sadržaj procjena izvodljivosti sa stanovišta tehničke, poslovne i ekonomske tačke gledišta - Objasni sadržaj dobijenog izvještaja izvodljivosti i

Teme	Ishodi učenja	Standardi znanja kandidat zna da:
		plana projekta
- Analize zahtjeva	IU6 - Objasni analize dobijene iz informacionih sistema	- Objasni korišćenje odgovarajućih tehnika u cilju uspostavljanja sistemskih zahtjeva klijenta - Objasni sadržaj izlaznih informacija - Navede baze podataka upravljačkih sistema
Ocjena sistema		
- Kriterijumi identifikacije, odobravanja i dokumentovanja za ocjenu potencijalnih odgovarajućih sistema	IU7 - Objasni analizu odabranih kriterijuma vrednovanja sistema informacija koje se dobijaju iz sistema podataka	- Navede potrebne softvere i alate kod pojedinih sistema - Objasni sistem testiranja i pouzdanosti - Navede potrebne nadgradnje hardvera i softvera
Implementacija sistema		
- Procedure dogovora i planova za implementaciju, nadgledanje, i održavanje novog sistema	IU8 - Objasni potrebne procedure za implementaciju, nadgledavanje i održavanje sistema	- Objasni potrebe za primjenom sistema informisanja - Navede potrebne alate upravljanja projektom - Izvrši kontrolu organizacije sistema

4.3. Nivo CKO-a: V

4.4. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda:

Ishodi učenja kandidata provjeravaju se polaganjem teorijskog ispita.

Kandidat je položio ispit kada je:

- uspješno završio pismenu provjeru znanja - ako je na testu ostvario najmanje 60% od ukupnog broja bodova na testu.

Teorijski dio provjere

Teorijski ishodi znanja kandidata se provjeravaju preko testa koji traje 60 minuta i sastoji se od 20 do 30 zadataka. U testu će biti pitanja iz sadržaja povezanih sa sljedećim ishodima učenja:

Ishodi učenja	Zastupljenost ishoda učenja na testu u procentima
IU1	15±5
IU2	15±5
IU3, IU4	10±5
IU5	15±5
IU6	15±5
IU7	15±5
IU8	15±5

Tipovi zadataka/pitanja na testu:

1. zadaci pitanja zatvorenog tipa

- zadaci/pitanja višestrukog izbora (ponuđena su tri ili četiri odgovora od kojih je jedan tačan)
- zadaci/pitanja alternativnog izbora (pitanja da - ne ili tačno - netačno)
- zadaci povezivanja (povezivanje odgovarajućih pojmova)

2. zadaci/pitanja otvorenog tipa

- zadaci/pitanja kratkog odgovora (treba upisati riječ, sintagmu, rečenicu)
- zadaci/pitanja dugog odgovora (treba objasniti nešto u dvije-tri rečenice)

Uspjeh kandidata na ispitu utvrđuje se opisnim ocjenama “položio” i “nije položio”.

4.5. Povezanost sa programom formalnog obrazovanja:

4.6. Kreditna vrijednost jedinice kvalifikacije: 2

4.7. Profil i nivo obrazovanja ispitivača: Diplomirani ekonomista smjer informatika;
Diplomirani informatičar

4.8. Materijalni uslovi za izvođenje programa obuke: Računar, štampač, projektor i platno za projektor.

5. Naziv jedinice kvalifikacije: KORPORATIVNO I POSLOVNO PRAVO

5.1. Uslovi za uključivanje:

- Završena visoka školska sprema (VII nivo - 240 kredita CSPK-a) i najmanje tri godine praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili visoka škola u trogodišnjem trajanju (VI nivo -180 kredita CSPK-a) i najmanje četiri godine praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili viša škola u dvogodišnjem trajanju (V nivo -120 kredita CSPK-a) i najmanje pet godina praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili završena srednja škola u četvorogodišnjem trajanju (IV1 nivo - 240 kredita CSPK-a) sa profesionalnim zvanjem "samostalni računovođa" i najmanje tri godine praktičnog rada u tom zvanju.

5.2. Teme i sadržaji/Ishodi učenja/Standardi znanja koji se ocjenjuju na ispitu

Teme	Ishodi učenja	Standardi znanja kandidat zna da:
Privredno pravo		
- Izvori privrednog prava - Privredni subjekti - Pojam i vrste privrednih društava - Javne službe i javna preduzeća	IU1 - Objasni izvore privrednog prava, privredne subjekte, pojam i vrste privrednih društava i javnih službi i preduzeća	- Navede izvore privrednog prava i privredne subjekte - Objasni pojam i oblike privrednih društava - Navede obilježja preduzetnika, ortačkog društva, komanditnog društva, društva sa ograničenom odgovornošću, akcionarskog društva i djelova stranog društva - Navede razloge osnivanja javnih službi - Navede karakteristike javnih preduzeća i cilj njihovog osnivanja
- Pravni promet	IU2 - Objasni šta je pravni promet	- Objasni šta je pravni promet i način prenošenja prava i obaveza u pravnom prometu
- Grupacije preduzeća - Fuzije i podjele preduzeća	IU3 - Objasni razloge i načine povezivanja, fuzije i podjele privrednih društava	- Opiše razloge i ciljeve povezivanja preduzeća - Navede oblike povezivanja preduzeća - Objasni fuziju i podjelu preduzeća i njihove posljedice po preduzeće
- Pravo konkurencije	IU4 - Objasni pravo konkurencije	- Objasni pravo konkurencije
- Stečajno pravo	IU5 - Objasni razloge uvođenja stečaja u privrednom društvu	- Objasni razloge i postupak uvođenja stečaja u privrednom društvu

Teme	Ishodi učenja	Standardi znanja kandidat zna da:
		<ul style="list-style-type: none"> - Navede organe stečajnog postupka - Navede nadležnosti stečajnog upravnika - Objasni ulogu povjerilaca u stečajnom postupku - Objasni unovčenje i diobu stečajne mase - Objasni reorganizaciju stečajnog dužnika
Poslovno pravo		
<ul style="list-style-type: none"> - Pojam, vrste, uslovi za zaključivanje ugovora i načini prestanka 	IU6 - Objasni pojam, vrste i opšte uslove za zaključivanje ugovora i načine prestanka	<ul style="list-style-type: none"> - Definiše pojam ugovora - Navede vrste ugovora - Navede opšte uslove za zaključivanje ugovora - Navede načine prestanka ugovora
Hartije od vrijednosti		
<ul style="list-style-type: none"> - Pojam, vrste i priroda hartija od vrijednosti - Novčane hartije od vrijednosti 	IU7 - Objasni pojam, vrste i prirodu hartija od vrijednosti i njihove karakteristike	<ul style="list-style-type: none"> - Objasni pojam hartija od vrijednosti, njihove karakteristike i pravnu prirodu odnosa koji proizilazi iz njih - Navede vrste hartija od vrijednosti (novčane, robne i legitimacione isprave) - Objasni vrste novčanih hartija od vrijednosti (ček, mjenica, dionice, obveznice i dr.)

5.3. Nivo CKO-a: V

5.4. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda:

Ishodi učenja kandidata provjeravaju se polaganjem teorijskog ispita.

Kandidat je položio ispit kada je:

- uspješno završio pismenu provjeru znanja - ako je na testu ostvario najmanje 60% od ukupnog broja bodova na testu.

- Teorijski dio provjere

Teorijski ishodi znanja kandidata se provjeravaju preko testa koji traje 60 minuta i sastoji se od 25 do 30 zadataka. U testu će biti pitanja iz sadržaja povezanih sa sljedećim ishodima učenja:

Ishodi učenja	Zastupljenost ishoda učenja na testu u procentima
IU1	15±5
IU2	30±5
IU3	15±5
IU4	15±5
IU5, IU6	10±5
IU7	15±5

Tipovi zadataka/pitanja na testu:

1. zadaci pitanja zatvorenog tipa

- zadaci/pitanja višestrukog izbora (ponuđena su tri ili četiri odgovora od kojih je jedan tačan)
- zadaci/pitanja alternativnog izbora (pitanja da - ne ili tačno - netačno)
- zadaci povezivanja (povezivanje odgovarajućih pojmova)

2. zadaci/pitanja otvorenog tipa

- zadaci/pitanja kratkog odgovora (treba upisati riječ, sintagmu, rečenicu)
- zadaci/pitanja dugog odgovora (treba objasniti nešto u dvije-tri rečenice)

Uspjeh kandidata na ispitu, utvrđuje se opisnim ocjenama “položio” i “nije položio”.

5.5. Povezanost sa programom formalnog obrazovanja:

5.6 .Kreditna vrijednost jedinice kvalifikacije: 2

5.7. Profil i nivo obrazovanja ispitivača: Diplomirani pravnik sa tri godine radnog iskustva u struci.

5.8. Materijalni uslovi za izvođenje programa obuke: Računar, štampač, projektor i platno za projektor.

6. Naziv jedinice kvalifikacije: PORESKI SISTEM CRNE GORE

6.1. Uslovi za uključivanje:

- Završena visoka školska sprema (VII nivo - 240 kredita CSPK-a) i najmanje tri godine praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili visoka škola u trogodišnjem trajanju (VI nivo -180 kredita CSPK-a) i najmanje četiri godine praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili viša škola u dvogodišnjem trajanju (V nivo -120 kredita CSPK-a) i najmanje pet godina praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili završena srednja škola u četvorogodišnjem trajanju (IV1 nivo - 240 kredita CSPK-a) sa profesionalnim zvanjem "samostalni računovođa" i najmanje tri godine praktičnog rada u tom zvanju.

6.2. Teme i sadržaji/Ishodi učenja/Standardi znanja koji se ocjenjuju na ispitu

Teme	Ishodi učenja	Standardi znanja učenik/ca zna da:
Pojam javnih prihoda i rashoda		
<ul style="list-style-type: none"> - Struktura javnih rashoda - Podjela javnih rashoda - Budžet	IU1 - Objasni strukturu i ulogu javnih prihoda i rashoda u Crnoj Gori	<ul style="list-style-type: none"> - Objasni pojam i ulogu javnih prihoda i rashoda, - Objasni strukturu javnih rashoda u Crnoj Gori - Objasni pojam budžeta
Poreski sistemi		
<ul style="list-style-type: none"> - Pojam i struktura savremenih poreskih sistema - Sistem oporezivanja	IU2 - Objasni principe i strukturu savremenih poreskih sistema, prava i obaveze poreskih obveznika	<ul style="list-style-type: none"> - Navede vrste poreskih sistema - Objasni strukturu poreskih izdataka - Navede principe oporezivanja poreskih obveznika
Poreski sistem Crne Gore		
<ul style="list-style-type: none"> - Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica - Zakon o porezu na dobit pravnih lica - Zakon o porezu na dodatu vrijednost - Zakon o akcizama - Zakon o doprinosima na socijalno osiguranje - Carinski zakon - Zakon o porezu na imovinu	IU3 - Objasni način obračuna poreza na dohodak fizičkih lica, dobit pravnih lica, dodatu vrijednost, akcize, doprinose, carinu i druge poreske izdatke	<ul style="list-style-type: none"> - Razlikuje vrste poreskih obveznika - Definiše pojmove predmeta oporezivanja - Navede definicije poreskih osnovica za oporezivanje - Objasni način obračuna poreske obaveze
Poreski obrasci		
<ul style="list-style-type: none"> - Obrazac za evidenciju poreza na dohodak fizičkih lica - Obrazac za evidenciju poreza na dobit pravnih lica - Obrazac za evidenciju poreza na dodatu	IU4 - Popuni obrasce za evidenciju poreza na dohodak fizičkih lica, dobit pravnih lica i dodatu vrijednost	<ul style="list-style-type: none"> - Objasni sadržinu poreskog izvještaja za evidenciju poreza na dohodak fizičkih lica - Popuni propisani obrazac izvještaja za evidenciju poreza na dohodak fizičkih lica

Teme	Ishodi učenja	Standardi znanja učenik/ca zna da:
vrijednost		<ul style="list-style-type: none"> - Objasni sadržinu poreskih izvještaja za evidenciju poreza na dobit pravnih lica - Popuni propisani obrazac izvještaja za evidenciju poreza na dobit pravnih lica - Objasni sadržinu poreskih izvještaja za evidenciju poreza na dodatu vrijednost - Popunjava propisani obrazac izvještaja za evidenciju poreza na dodatu vrijednost
Zakon o poreskoj administraciji		
- Zakon o poreskoj administraciji	IU5 - Objasni financijske informacije o poreskim izdacima i obavezu čuvanja i arhiviranja poreske dokumentacije	<ul style="list-style-type: none"> - Nabroji vrste poreskih izvještaja - Navede rokove za dostavljanje poreskih izvještaja - Objasni mogućnost dostavljanja izmijenjenih poreskih izvještaja - Navede propise koji definišu obavezu čuvanja poreskih izvještaja - Navede rokove za čuvanje poreskih izvještaja

6.3. Nivo CKO-a: V

6.4. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda:

Ishodi učenja kandidata provjeravaju se polaganjem teorijskog i praktičnog dijela ispita.

Kandidat je položio ispit kada je:

- uspješno završio pismenu provjeru znanja - ako je na testu ostvario najmanje 60% od ukupnog broja bodova na testu;
- uspješno završio praktičnu provjeru znanja - ako je na ispitu ostvario najmanje 60% od ukupnog broja bodova predviđenih za praktičan rad;
- položio oba dijela ispita.

Teorijski dio provjere

Teorijski ishodi znanja kandidata se provjeravaju preko testa koji traje 60 minuta i sastoji se od 20 do 25 zadataka. U testu će biti pitanja iz sadržaja povezanih sa sljedećim ishodima učenja:

Ishodi učenja	Zastupljenost ishoda učenja na testu u procentima
IU1	30±5
IU2	30±5
IU3	15±5
IU5	25±5

Tipovi zadataka/pitanja na testu:

3. zadaci pitanja zatvorenog tipa

- zadaci/pitanja višestrukog izbora (ponuđena su tri ili četiri odgovora od kojih je jedan tačan)
- zadaci/pitanja alternativnog izbora (pitanja da - ne ili tačno - netačno)
- zadaci povezivanja (povezivanje odgovarajućih pojmova)

4. zadaci/pitanja otvorenog tipa

- zadaci/pitanja kratkog odgovora (treba upisati riječ, sintagmu, rečenicu)
- zadaci/pitanja dugog odgovora (treba objasniti nešto u dvije-tri rečenice)

Praktični dio provjere

Praktični ishodi učenja kandidata se provjeravaju putem izvlačenja listica na kojima se nalaze po tri zadatka koji služe za provjeru pojedinih ključnih poslova. Vrijeme za realizaciju zadataka je najviše do 20 minuta po kandidatu.

Na listici će biti zadaci iz sadržaja povezanih sa sljedećim ishodima učenja:

Ishodi učenja	Zastupljenost ishoda učenja na testu u procentima
IU4	100

Kriterijumi za ocjenjivanje praktičnog dijela ispita

Praktični dio ispita boduje se u skladu sa utvrđenim kriterijumima za vrednovanje stečenih vještina i kompetencija za Ovlaštenog računovođu. Svaki kriterijum boduje se na način koji odslikava očekivani obim i stepen ovladavanja ključnim poslovima u okviru datog zanimanja.

Područje ocjenjivanja	Procenti (%)
Priprema za posao	20
Izvođenje	70
Zaštita na radu i zaštita životne sredine	10

Uspjeh kandidata na ispitu utvrđuje se opisnim ocjenama “položio” i “nije položio”.

6.5. Povezanost sa programom formalnog obrazovanja:

6.6. Kreditna vrijednost jedinice kvalifikacije: 2

6.7. Profil i nivo obrazovanja ispitivača: Diplomirani pravnik sa zvanjem poreski savjetnik.

6.8. Materijalni uslovi za izvođenje programa obuke: Računar, štampač, projektor i platno za projektor.

7. Naziv jedinice kvalifikacije: FINANSIJSKI MENADŽMENT I KONTROLA

7.1. Uslovi za uključivanje:

- Završena visoka školska sprema (VII nivo - 240 kredita CSPK-a) i najmanje tri godine praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili visoka škola u trogodišnjem trajanju (VI nivo -180 kredita CSPK-a) i najmanje četiri godine praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili viša škola u dvogodišnjem trajanju (V nivo -120 kredita CSPK-a) i najmanje pet godina praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili završena srednja škola u četvorogodišnjem trajanju (IV1 nivo - 240 kredita CSPK-a) sa profesionalnim zvanjem "samostalni računovođa" i najmanje tri godine praktičnog rada u tom zvanju.

7.2. Teme i sadržaji/Ishodi učenja/Standardi znanja koji se ocjenjuju na ispitu

Teme	Ishodi učenja	Standardi znanja kandidat zna da:
Ciljevi i okruženje finansijskog menadžmenta		
<ul style="list-style-type: none"> - Priroda, svrha i djelokrug finansijskog menadžmenta - Povezanost između finansijskog menadžmenta, upravljačkog računovodstva i finansijskog računovodstva 	IU1 - Definiše ulogu, ciljeve i povezanost finansijskog menadžmenta sa računovodstvom i objasni uticaj okruženja na finansijski menadžment	<ul style="list-style-type: none"> - Objasni ulogu finansijskog menadžmenta u donošenju poslovnih odluka - Ukaže na značaj finansijskog menadžmenta u donošenju poslovnih odluka - Navede uticaj okruženja na donošenje poslovnih odluka
Upravljanje obrtnim kapitalom		
<ul style="list-style-type: none"> - Upravljanje zalihama, potraživanjima, kratkoročnim fondovima, gotovinom, crvenim saldovima u banci i dobavljačima - Tehnike upravljanja obrtnim kapitalom 	IU2 - Objasni značaj uloge obrtne imovine u finansijskoj poziciji preduzeća, kao i potrebu za optimizacijom upravljanja obrtnim kapitalom	<ul style="list-style-type: none"> - Navede i objasni pozicije obrtne imovine - Objasni značaj upravljanja obrtnim kapitalom u odnosu na finansijsku poziciju preduzeća - Definiše uzročnu vezu između obrtnog kapitala i solventnosti - Objasni tehnike upravljanja obrtnim kapitalom
Izvori finansiranja		
-Izvori različitih vrsta finansiranja i važnost izbora strukture kapitala	IU3 - Objasni značaj izbora finansiranja u odnosu na strateške poslovne ciljeve i veličinu preduzeća	<ul style="list-style-type: none"> - Navede potencijalne izvore finansiranja - Objasni prednosti i nedostatke izvora finansiranja - Ukaže na značaj odabira izvora finansiranja na strateške ciljeve

Teme	Ishodi učenja	Standardi znanja kandidat zna da:
		preduzeća - Objasni uticaj odnosa vlasničkog kapitala i obaveza nastalih po osnovu finansiranja
Kapitalni izdaci i ulaganja		
- Procjena mogućnosti ulaganja domaćeg kapitala u profitne i neprofitne organizacije	IU4 - Objasni potrebu preduzeća za kapitalnim ulaganjima i uticaj oporezivanja, inflacije, rizika i neizvjesnosti na donošenje odluke za kapitalna ulaganja	- Navede značaj kapitalnih ulaganja na finansijski položaj preduzeća - Navede kriterijume za donošenje odluke da li u nešto treba investirati ili uzeti u najam - Izračuna stopu povrata uloženog kapitala - Objasni kriterijume definisane MRS/MSFI za vrednovanje ulaganja
Sistemi za obračunavanje troškova i učinaka		
- Sistem obračuna troškova kao sredstvo za pomoć planiranju, nadgledanju i kontroli poslovnih aktivnosti	IU5 - Objasni uticaj i ulogu pravilne raspodjele troškova na određivanje cijena proizvoda i usluga	- Objasni značaj obračuna troškova kod određenja cijene - Navede sisteme obračuna troškova i učinaka, kao i prednosti i nedostatke pojedinih sistema obračuna - Objasni ulogu sistema troškova kod utvrđivanja poslovnog rezultata za čuvanje poreskih izvještaja
Tehnike obračuna troškova i učinaka		
- Alokacija troškova na učinke i nosioce troškova kroz upotrebu prikladne tehnike obračuna troškova	IU6 - Objasni značaj raspodjele troškova na učinke i nosioce troškova	- Objasni uticaj raspodjele fiksnih troškova na cijenu učinka - Objasni uticaj varijabilnih troškova na cijenu učinka - Objasni tehniku raspodjele troškova na učinke
Standardni troškovi i analiza odstupanja		
- Tehnika obračuna putem metode standardnih troškova i uloga tog metoda	IU7 - Objasni tehniku obračuna standardnih troškova	- Objasni tehniku relevantnosti obračuna standardnih troškova - Navede prednosti i nedostatke obračuna standardnih troškova - Objasni uticaj ponašanja standardnih troškova i izvještaja o odstupanju
Budžetiranje i kontrola budžeta		

Teme	Ishodi učenja	Standardi znanja kandidat zna da:
- Donošenje budžeta i sistem kontrole budžeta	IU8 - Objasni ulogu planiranja budžeta i budžetske kontrole kod donošenja poslovnih odluka	- Objasni cilj donošenja budžeta na poslovno odlučivanje - Objasni uticaj sistema budžetiranja na izvještaje o profitu - Objasni potrebu sprovođenja adekvatnih sistema budžetske kontrole

7.3. Nivo CKO-a: V

7.4. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda:

Ishodi učenja kandidata provjeravaju se polaganjem teorijskog ispita.

Kandidat je položio ispit kada je:

- uspješno završio pismenu provjeru znanja - ako je na testu ostvario najmanje 60% od ukupnog broja bodova na testu.

- Teorijski dio provjere

Teorijski ishodi znanja kandidata se provjeravaju preko testa koji traje 60 minuta i sastoji se od 25 do 30 zadataka. U testu će biti pitanja iz sadržaja povezanih sa sljedećim ishodima učenja:

Ishodi učenja	Zastupljenost ishoda učenja na testu u procentima
IU1	15±5
IU2	15±5
IU3, IU4	25±5
IU5	15±5
IU6	15±5
IU7, IU8	15±5

Tipovi zadataka/pitanja na testu:

1. zadaci pitanja zatvorenog tipa

- zadaci/pitanja višestrukog izbora (ponuđena su tri ili četiri odgovora od kojih je jedan tačan)
- zadaci/pitanja alternativnog izbora (pitanja da - ne ili tačno - netačno)
- zadaci povezivanja (povezivanje odgovarajućih pojmova)

2. zadaci/pitanja otvorenog tipa

- zadaci/pitanja kratkog odgovora (treba upisati riječ, sintagmu, rečenicu)
- zadaci/pitanja dugog odgovora (treba objasniti nešto u dvije-tri rečenice)

Uspjeh kandidata na ispitu utvrđuje se opisnim ocjenama “položio” i “nije položio”.

7.5. Povezanost sa programom formalnog obrazovanja:

7.6. Kreditna vrijednost jedinice kvalifikacije: 2

7.7. Profil i nivo obrazovanja ispitivača: Diplomirani ekonomista sa zvanjem ovlašćeni računovođa.

7.8. Materijalni uslovi za izvođenje programa obuke: Računar, štampač, projektor i platno za projektor.

8. Naziv jedinice kvalifikacije: FINANSIJSKO IZVJEŠTAVANJE

8.1. Uslovi za uključivanje:

- Završena visoka školska sprema (VII nivo - 240 kredita CSPK-a) i najmanje tri godine praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili visoka škola u trogodišnjem trajanju (VI nivo -180 kredita CSPK-a) i najmanje četiri godine praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili viša škola u dvogodišnjem trajanju (V nivo -120 kredita CSPK-a) i najmanje pet godina praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili završena srednja škola u četvorogodišnjem trajanju (IV1 nivo - 240 kredita CSPK-a) sa profesionalnim zvanjem "samostalni računovođa" i najmanje tri godine praktičnog rada u tom zvanju.

8.2. Teme i sadržaji/Ishodi učenja/Standardi znanja koji se ocjenjuju na ispitu

Teme	Ishodi učenja	Standardi znanja kandidat zna da:
Računovodstveni principi, koncepti i teorija		
<ul style="list-style-type: none"> - Pojam, ciljevi i zadaci računovodstva - Osnove sistema dvojnog knjigovodstva - Računovodstvena načela - Principi urednog knjigovodstva 	IU1 - Objasni ulogu računovodstva, računovodstvene principe i načela dvojnog i urednog knjigovodstva	<ul style="list-style-type: none"> - Objasni ulogu računovodstva u donošenju poslovnih odluka - Navede prednosti sistema dvojnog knjigovodstva - Navede računovodstvena načela - Objasni principe urednog knjigovodstva
Regulativni okvir		
<ul style="list-style-type: none"> - Međunarodna regulativa u računovodstvu-MRS/MSFI - Nacionalno zakonodavstvo - Interna regulativa privrednog subjekta 	IU2 - Objasni propisanu međunarodnu, nacionalnu i internu regulativu u računovodstvu	<ul style="list-style-type: none"> - Navede međunarodnu profesionalnu regulativu u računovodstvu - Objasni odnos nacionalne i međunarodne regulative - Navede zakonske i podzakonske propise kojima se uređuje računovodstvo - Objasni osnovne odredbe Zakona o računovodstvu - Objasni ulogu interne regulative pravnih lica /
Pojam, sadržina i primjena Kontnog okvira		
<ul style="list-style-type: none"> - Značaj Kontnog okvira - Sadržaj klasa u Kontnom okviru - Bilansni princip 	IU3 - Objasni ulogu i bilansni princip klasa Kontnog okvira	<ul style="list-style-type: none"> - Navede razvoj Kontnog okvira i objasni prednosti njegove harmonizacije - Objasni podjelu Kontnog okvira na klase, grupe i konta - Objasni ulogu bilansnog principa kod sadržine finansijskih iskaza

Teme	Ishodi učenja	Standardi znanja kandidat zna da:
		<ul style="list-style-type: none"> - Navede klase koje pripadaju Iskazu o finansijskoj poziciji/Bilansa stanja/ i Iskaza o ukupnom rezultatu/Bilansa uspjeha/
Elementi finansijskih iskaza		
<ul style="list-style-type: none"> - Struktura imovine - aktive - Struktura pasive - Priznavanje i vrednovanje prihoda i rashoda - Novčani tokovi - Vrednovanje stavki kapitala 	IU4 - Opiše elemente finansijskih izvještaja	<ul style="list-style-type: none"> - Objasni elemente Iskaza o finansijskoj poziciji/Bilans stanja/ i Iskaza o ukupnom rezultatu/Bilans uspjeha/ - Navede strukturu aktive - Navede strukturu pasive - Objasni uslove za vrednovanje prihoda i rashoda - Objasni strukturu novčanih tokova - Objasni strukturu kapitala
Osnovne računovodstvene promjene		
<ul style="list-style-type: none"> - Promjene na aktivni - Promjene na pasivi - Uporedne promjene na aktivni i pasivi 	IU5 - Objasni osnovne računovodstvene promjene na aktivni i pasivi	<ul style="list-style-type: none"> - Navede primjer promjena u strukturi aktive - Navede primjer promjena u strukturi pasive - Navede primjer uporednih promjena na aktivni i pasivi
Sadržina pojedinih finansijskih iskaza		
<ul style="list-style-type: none"> - Struktura Iskaza o finansijskoj poziciji/Bilansa stanja/ - Struktura Iskaza o ukupnom rezultatu/Bilansa uspjeha/ - Struktura iskaza o novčanim tokovima - Struktura promjena na Iskazu o promjenama na kapitalu 	IU6 - Objasni strukturu bilansa stanja i uspjeha, novčanih tokova i promjena na kapitalu	<ul style="list-style-type: none"> - Navede podbilanse finansijskih iskaza - Objasni ulogu i značaj stalne imovine, obrtne imovine, obaveza i kapitala - Navede podbilanse Iskaza o ukupnom rezultatu/Bilansu uspjeha/ - Objasni ulogu i značaj poslovnog, finansijskog i ostalog rezultata - Navede metode sastavljanja novčanih tokova - Objasni strukturu novčanih tokova - Navede strukturu promjena na kapitalu
Analiza i tumačenje finansijskih izvještaja		
<ul style="list-style-type: none"> - Informacije iz Iskaza o ukupnom rezultatu/Bilansa uspjeha/ - Informacije iz Iskaza o finansijskoj poziciji/Bilansa stanja/ - Informacije iz Iskaza o 	IU7 - Obrazloži informacije koje se dobijaju iz bilansa uspjeha i stanja, novčanih tokova i promjena na kapitalu	<ul style="list-style-type: none"> - Objasni značaj informacija iz Iskaza o ukupnom rezultatu/Bilans uspjeha/ - Objasni značaj informacija iz Iskaza o finansijskoj poziciji/Bilans stanja/ - Opiše stavke Iskaza o

Teme	Ishodi učenja	Standardi znanja kandidat zna da:
novčanim tokovima - Informacije iz Iskaza o promjenama na kapitalu		ukupnom rezultatu/Bilansa uspjeha/ koje se poslije sastavljanja iskazuju u Iskazu o finansijskoj poziciji/Bilansa stanja/ - Obrazloži značaj informacija iz novčanih tokova - Obrazloži značaj informacija iz Iskaza o promjenama na kapitalu

8.3. Nivo CKO-a: IV1

8.4. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda:

Ishodi učenja kandidata provjeravaju se polaganjem teorijskog ispita.

Kandidat je položio ispit kada je:

- uspješno završio pismenu provjeru znanja - ako je na testu ostvario najmanje 60% od ukupnog broja bodova na testu.

- Teorijski dio provjere

Teorijski ishodi znanja kandidata se provjeravaju preko testa koji traje 60 minuta i sastoji se od 25 do 30 zadataka. U testu će biti pitanja iz sadržaja povezanih sa sljedećim ishodima učenja:

Ishodi učenja	Zastupljenost ishoda učenja na testu u procentima
IU1	15±5
IU2	15±5
IU3, IU4	25±5
IU5	15±5
IU6	15±5
IU7	15±5

Tipovi zadataka/pitanja na testu:

1. zadaci pitanja zatvorenog tipa

- zadaci/pitanja višestrukog izbora (ponuđena su tri ili četiri odgovora od kojih je jedan tačan)
- zadaci/pitanja alternativnog izbora (pitanja da - ne ili tačno - netačno)
- zadaci povezivanja (povezivanje odgovarajućih pojmova)

2. zadaci/pitanja otvorenog tipa

- zadaci/pitanja kratkog odgovora (treba upisati riječ, sintagmu, rečenicu)
- zadaci/pitanja dugog odgovora (treba objasniti nešto u dvije-tri rečenice)

Uspjeh kandidata iz pojedinih dijelova ispita i uspjeh kandidata na ispitu, utvrđuje se opisnim ocjenama “položio” i “nije položio”.

8.5. Povezanost sa programom formalnog obrazovanja:

8.6. Kreditna vrijednost jedinice kvalifikacije: 2

8.7. Profil i nivo obrazovanja ispitivača: Diplomirani ekonomista sa zvanjem ovlašćeni računovođa.

8.8. Materijalni uslovi za izvođenje programa obuke: Računar, projektor, platno za projektor.

9. Naziv jedinice kvalifikacije: REVIZIJA I INTERNA KONTROLA

9.1. Uslovi za uključivanje:

- Završena visoka školska sprema (VII nivo - 240 kredita CSPK-a) i najmanje tri godine praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili visoka škola u trogodišnjem trajanju (VI nivo -180 kredita CSPK-a) i najmanje četiri godine praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili viša škola u dvogodišnjem trajanju (V nivo -120 kredita CSPK-a) i najmanje pet godina praktičnog rada na poslovima vođenja poslovnih knjiga i pripremanja finansijskih izvještaja;
- ili završena srednja škola u četvorogodišnjem trajanju (IV1 nivo - 240 kredita CSPK-a) sa profesionalnim zvanjem "samostalni računovođa" i najmanje tri godine praktičnog rada u tom zvanju.

9.2. Teme i sadržaji/Ishodi učenja/Standardi znanja koji se ocjenjuju na ispitu

Teme	Ishodi učenja	Standardi znanja učenik/učenica zna da:
Normativno uređenje revizije u Crnoj Gori		
- Zakonsko uređenje revizije u Crnoj Gori - Međunarodni standardi revizije	IU1 - Objasni ulogu i značaj revizije koja je definisana zakonskim i podzakonskim propisima i međunarodnim revizijskim standardima	- Navede obveznike revizije prema zakonskim određenjima - Navede nadležne organe za dostavljanje revizorskih izvještaja - Objasni ulogu međunarodnih revizijskih standarda
Eksterna revizija		
- Zakonsko određenje eksterne revizije i obveznici eksterne revizije	IU2 Objasni zakonsko uređenje eksterne revizije u Crnoj Gori	- Objasni značaj eksterne revizije kod privrednih subjekata - Izvrši navođenje obveznika eksterne revizije
Revizorsko mišljenje		
- Pozitivno revizorsko mišljenje	IU3 - Objasni značaj pozitivnog revizorskog mišljenja za rad privrednog subjekta	- Objasni suštinu pozitivnog revizorskog mišljenja - Navede revizorske dokaze na osnovu kojih je izvedeno mišljenje
- Negativno revizorsko mišljenje	IU4 - Objasni značaj negativnog revizorskog mišljenja za dalje poslovanje privrednog subjekta	- Objasni značaj negativnog revizorskog mišljenja - Navede dokaze na osnovu koga je dato revizorsko mišljenje - Objasni preporuke revizora za prevazilaženje problema
- Mišljenje sa rezervom i uzdržanost revizora od mišljenja	IU5 - Objasni značaj davanja rezerve i uzdržanosti revizora od davanja mišljenja za poslovanje privrednog subjekta	- Pojasni značaj mišljenja sa rezervom i uzdržanost revizora od davanja mišljenja - Navede dokaze koji su trebali revizoru da bi se odredio u mišljenju - Objasni preporuke revizora za prevazilaženje problema

Teme	Ishodi učenja	Standardi znanja učenik/učenica zna da:
Revizorski dokazi		
<ul style="list-style-type: none"> - Osnovni revizorski dokazi - Izvedeni dokazi od strane revizora - Ostali dokazi na osnovu kojih revizor zasniva svoje mišljenje 	IU6 - Sprovede neophodne radnje za izvođenje revizorskog dokaza	<ul style="list-style-type: none"> - Navede potrebna dokumenta za izvođenje revizorskog dokaza - Objasni ulogu dokumenata koje revizor prikupi nezavisno od subjekta revizije
Planiranje revizije i rizici		
<ul style="list-style-type: none"> - Planiranje revizije i revizorski rizici 	IU7 - Objasni revizorske procedure i rizike sa kojima se suočava revizor	<ul style="list-style-type: none"> - Objasni značaj planiranja revizije za kvalitet revizije - Navede vrste rizika za revizora kod subjekta revizije - Objasni uticaj materijalno značajnih grešaka na revizorsko mišljenje
Interne kontrole		
<ul style="list-style-type: none"> - Zakonsko uređenje interne revizije u Crnoj Gori - Ciljevi i sistemi interne kontrole 	IU8 - Objasni normativno uređenje interne revizije, uspostavljanje i funkcionisanje internih kontrola	<ul style="list-style-type: none"> - Navede propise kojima je uređena interna revizija - Objasni cilj internih kontrola - Navede neophodne radnje za uspostavljanje internih kontrola - Objasni sistem funkcionisanja internih kontrola

9.3. Nivo CKO-a: V

9.4. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda:

Ishodi učenja kandidata provjeravaju se polaganjem teorijskog ispita.

Kandidat je položio ispit kada je:

- uspješno završio pismenu provjeru znanja - ako je na testu ostvario najmanje 60% od ukupnog broja bodova na testu.

- Teorijski dio provjere

Teorijski ishodi znanja kandidata se provjeravaju preko testa koji traje 60 minuta i sastoji se od 25 do 30 zadataka. U testu će biti pitanja iz sadržaja povezanih sa sljedećim ishodima učenja:

Ishodi učenja	Zastupljenost ishoda učenja na testu u procentima
IU1	15±5
IU2	15±5
IU3, IU4	25±5
IU5	15±5
IU6	15±5
IU7, IU8	15±5

Tipovi zadataka/pitanja na testu:

1. zadaci/pitanja zatvorenog tipa

→ zadaci/pitanja višestrukog izbora (ponuđena su tri ili četiri odgovora od kojih je jedan tačan)

→ zadaci/pitanja alternativnog izbora (pitanja da - ne ili tačno - netačno)

→ zadaci povezivanja (povezivanje odgovarajućih pojmova)

2. zadaci/pitanja otvorenog tipa

→ zadaci/pitanja kratkog odgovora (treba upisati riječ, sintagmu, rečenicu)

→ zadaci/pitanja dugog odgovora (treba objasniti nešto u dvije-tri rečenice)

Uspjeh kandidata na ispitu utvrđuje se opisnim ocjenama “položio” i “nije položio”.

9.5. Povezanost sa programom formalnog obrazovanja:

9.6. Kreditna vrijednost jedinice kvalifikacije: 2

9.7. Profil i nivo obrazovanja ispitivača: Diplomirani ekonomista sa zvanjem sertifikovani računovođa.

9.8. Materijalni uslovi za izvođenje programa obuke: Računar, štampač, projektor i platno za projektor.